УПРАВЛІННЯ КУЛЬТУРИ І ТУРИЗМУ
ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛДЕРЖАДМІНІСТРАЦІЇ
КЗ «ЗАПОРІЗЬКА ОБЛАСНА БІБЛІОТЕКА ДЛЯ ЮНАЦТВА»
ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ

Я - патріот

Творчі роботи переможців та призерів
Всеукраїнського конкурсу

ЗАПОРІЖЖЯ 2009

Я – патріот: Творчі роботи переможців та призерів Всеукраїнського конкурсу: збірка. – Запоріжжя, 2009. – 36 с.

Збірка містить творчі роботи юнаків та дівчат, які стали переможцями та призерами Всеукраїнського конкурсу "Я - патріот!", організованого Державною бібліотекою України для юнацтва та проведеного за участі обласних бібліотек для юнацтва з метою виховання патріотичних поглядів та переконань, любові до Батьківщини, формування активної та свідомої позиції.

Приурочений до Року молоді в Україні, конкурс спонукав творче юнацтво до створення віршів, поем, оповідань, казок. У заході від Запорізької області взяли участь учні загальноосвітніх шкіл, гімназій, студенти вищих навчальних закладів з м.Мелітополя, Василівського, Веселівського, Гуляйпільського, Кам`янсько-дніпровського, Куйбишевського, Михайлівського, Новомиколаївського, Чернігівського районів.

Для школярів старших класів, вчителів, студентів, бібліотекарів.

Укладач: В.Писанець
Відповідальна за випуск: Т.Петренко

Переможець Всеукраїнського конкурсу «Я – патріот!»;
диплом І ступеня
Номінація: «Мово – душа моя»

Сергій Лущай

Казка про незвичайні Слова-квіти – Рідної Мови діти

Колись давно-давно у казковій країні жила старенька бабуся. Мешкала вона у біленькій чепурній хатинці на зеленому горбочку. Весною хатинка потопала в зелені та пахощах величезного саду, за яким немов губилася від цікавого людського ока. За хатинкою був дивовижно-красивий, овіяний таємницями, квітник. Здається, квіти буяли тут забудь - якої погоди, в будь – яку пору року. Ні сердиті морози, ні злі вітрові завірюхи не мали сили знищити красу квітника.

Годинами дбайлива господиня ходила коло своїх квіточок, пильно доглядала за ними. Дуже засмучувалася, коли квітка в'янула, і навпаки - раділа, коли та буяла пишним цвітом.

Ті квіти були незвичайними. Ми їх просто називаємо Словами. Коли квітка розцвітала – з'являлося нове слово, а коли в'янула – Слово забували.

Все, здавалося , добре, аж одного разу сталося лихо. Українська мова (а це була вона), як завжди вранці пішла подивитися на свої квіточки-Слова. Спочатку бабусі здалось, що вона втратила зір. Аж ні – небо над головою синє-синє, он соловейко дзвенить піснею на старенькій розлогій груші. Квітник зник ?! Жодної квіточки – всі Слова зникли.

Посумувавши трохи, вирішила Українська Мова діяти. Скликала на термінову нараду своїх близьких сестер – Білоруську і Російську Мови. Вислухавши розповідь сестри, ті здивувалися.

- Дивно. У моєму квітнику теж жодної квітки, - сказала Білоруська Мова.
- І в мене, - схилила сумно голову Російська Мова.
- Що ж нам робити ? Де шукати наших діточок ? – похитала головою Українська Мова.

- Постривайте – но, - вигукнула Російська Мова, - ходімо до Розділових знаків. Можливо, вони щось знають.

- Добре, - згодилась Білоруська мова. – Але треба ще раз оглянути квітник, чи не залишилося хоч якихось слідів.

Справді, у квітнику Української Мови знайшли малесеньку синю квіточку.

- Хто ти ? Як тебе звуть ? – лагідно запитала Українська Мова її, ніжно погладивши прив'ялі пелюстки.

- Я Сполучник Але, - кволим тонесеньким голоском відповіла квітка.

- Ти не бачив, куди зникли Слова?

- Ні. В мене міцний сон, - квітка-Сполучник задумалася. – Спитайте краще у Розділових знаків.

Ніхто нічого не бачив, крім Наголоса, старого дідуся з козацькими вусами.

- Мене, як завжди, мучило безсоння. Вирішив я в саду погуляти. Раптом бачу: хтось їде. Жінка. Думаю, мабуть, сестра до Вас, мила господине, у гості прийшла. Аж ні – далі пішла, у квітник. Так і я – за нею слідом. Почала незнайомка квіти якимось порошком посипати. На яку квітку порошинка впаде, одразу та – ніби крізь землю. Коли та відьма виходила, то розсміялася, і я відразу її впізнав. Це була…

Наголос обвів бабусь поглядом.

- Хто ? Хто вона ? Кажи вже, - загомоніли нетерплячі бабусі.
- То була … Пані Помилка.
- Знову, - чи то сказала, чи простогнала Російська Мова.
- Знову, - зітхнула Українська Мова. – Але тепер немає слів. Хто тепер буде з нею боротися ?

- Як немає слів? А я що? – почувся несміливий голос Сполучника. – Я вам допоможу. Кажіть , куди йти.

- Я знаю куди , - сказала маленька товстенька тітка Крапка. – До палацу Помилок.

- Ти знаєш туди дорогу ? – запитала Російська Мова у Сполучника.

- Так.

Тоді Українська Мова торкнулася квітки – і та враз перетворилася у невеличкого хлопчика.

- Ех, - зітхнув Наголос.– Говорив я Вам: переїжджаймо в Моволендію.Так що ж ? Схотілося незвичайного, казкового, - бормотів дідусь собі під ніс. Українська Мова щось прошепотіла Сполучникові на вухо, і хлопчик ствердно кивнув головою.

- Я все зрозумів! Не хвилюйтесь – все буде гаразд, - Сполучник посміхнувся.

- Хай тобі щастить, - побажав дідусь Наголос хлопчику.

… Палац Помилок був величезним, але похмурим. Таким його побачив хлопчик-Сполучник. Але давайте залишимо його на хвилинку і познайомимося з господинею палацу – Панею Помилкою. Завжди одягнена в червоне, вона приходила до учнів і змушувала робити помилки не лише у творі чи диктанті, а й у шкільному житті. Двієчників і хуліганів вона обожнювала. Звичайно, розділові знаки та бабусині кіточки-Слова боролися з Панею, але остаточну перемогу не могли здобути ні вони, ні Помилка.

Ще у Пані Помилки був секретар Петро. Його капосниця вибрала серед найгірших двієчників Всесвіту.

В той момент, коли хлопчик Але прибув до палацу, Пані разом з секретарем спускалися до підземелля – поглузувати з полонених. Сполучник пройшов через ворота палацу, непомітно зайшов до замку. Ще здалеку він почув голоси слів. Вони долинали, немов з-під землі.

«Підземелля! – осяйнула думка хлопця. – Все ж спочатку треба знайти ключі від темниці. А вони, звичайно ж, у Пані Помилки».

Швидко побіг Сполучник довгим темним коридором, сходами вниз, де ледь жевріло світло. Почулися голоси, і хлопчику довелося сховатися за колону, в темний закуток. Це поверталася з підземелля Помилка. Вона була дуже сердитою, сварилася на свого секретаря..

- Не вистачає однієї квітки ! Добре, якщо вона десь у землі зів'яла, а якщо ні ? Тоді Українська Мова знайде її. О, вона знайде спосіб помститися. Лихо мені ! Швидко відшукай квітку. Не знайдеш – тебе посаджу в темницю.

- А нащо мене шукати ? Я тут ! – сміливо вийшов з темноти Сполучник.

- В темницю його! – зарепетувала Пані Помилка. – Петре! Тримай ключа!

Петро, понуривши голову, мовчки повів хлопчика сходами.

- Як тебе звуть ? – запитав Сполучник у нього.
- Петро. А ти хто?
- Я – Сполучник Але. Слухай, Петре, невже тобі не набридло слухати, як Помилка тебе ображає.

- Я вже пробував тікати, - нахилив голову хлопець. – Вона мене спіймала і на місяць посадила в темницю. Я не можу звідси піти.

- Ні ! Можеш ! Відімкни двері в'язниці, випусти слова. Ні Пані Помилка, ні її слуги не зможуть зупинити нас ! – так впевнено хлопчик-Сполучник ще ніколи не говорив.

- Ну, добре. Вмовив.

Петро відчинив двері темниці. Сполучник сказав ті чарівні слова, яких навчила його Українська Мова, і всі квіти – Слова перетворились на хлопчиків і дівчаток.

Сполучник говорив правду: ніхто з Помилчиних слуг не зупинив дружний гурт, який, мов мурашки, заповнив весь палац і вулиці міста Помилок.

Бабусі-Мови дуже зраділи, побачивши слова. Своїх рідненьких діточок-квіточок Українська Мова провела до квітника, де вони знову перетворилися на чарівні квіти.

Дідусю Наголосу доручили провести бабусь Російську і Білоруську Мови до Моволендії – там на них чекають їхні діти-квіти.

На честь маленького героя Сполучника було збудовано місто Але. Петро повернувся до школи, яку закінчив з досить непоганими оцінками.

Звичайно, всім цікаво, що ж сталося з Панею Помилкою. Її затримала Служба Охорони Слів. Зараз Пані знаходиться у виправному закладі на острові Ввічливих Слів – вчить правила. Бабуся Українська Мова навідує її, проводить з нею довгі повчальні бесіди.

Добра, ласкава, мудра бабуся клопочеться і нині у своєму квітнику. Про її квіти лине слава ген за моря-океани. Прислухайтесь до співу пташок, шелесту дерев, гомону людського – це спів бабусиних квіток. Це пісні, яким жити вічно !

©Лущай Сергій Анатолійович,
1992 року народження,
Владівська ЗОШ І –ІІІ ступенів
Чернігівського району Запорізької області

Переможець Всеукраїнського конкурсу «Я – патріот!»
Номінація: «Збережи минуле заради майбутнього»

Дар'я Остапенко

Казка

Події відбулися в країні тваринного царства. Звалась вона Лісотропією. З давніх-давен правив там цар Луї III. Гарним він був правителем. Народ прислухався до його думки, приходив до нього порадитись, зі сварками і своїми проблемами. Радо приймав Луї III своїх підданців, поринав у вирій їхніх незгод. І була у цій країні традиція: кожну неділю вони ходили до Будинку Ари.

Ара – це перший цар країни Лісотропії. Він запропонував дивну, як вам здається традицію. Справа в тому, що ця держава створювалася слізьми і кров´ю своїх дітей. Жителі цієї території заплатили велику ціну за щастя і добробут, вільне проживання своїх нащадків. І от, щоб люди про це не забували, Ара збудував споруду і назвав її на честь країни Лісотропечною. Але люди звеличили свого правителя до бога і стали називати її Будинком Ари.

Це довга історія. Подробиць я не знаю, тому давайте повернемось до традицій Лісотропії. А про царя Ару і любов та довіру жителів держави до правителя розповім іншим разом.

Тож про традиції… Було їх багато у населення Лісотропії. Усі вони чудові, неперевершені, але порушення та неповага до традицій прирівнювалися до злочину. І, дивлячись на його тяжкість приймалися міри покарання. Найстрашнішим покаранням було вигнання порушника з країни. Також мала Лісотропія синів і дочок, які представляли свою Батьківщину на міжнародній арені. Це були письменники, музиканти, художники.

Так от, кожну неділю жителі Лісотропії приходили до Будинку Ари. Там найстаріші та наймудріші представники розповідали про минуле країни, про своїх героїв, правителів. Іншими словами розповідали історію держави. Після цього читали вірші, співали пісень, грали в ігри і обговорювали останні новини. І жили вони так багато десятків років. І дожились до правління Луї III.

Була неділя. Згідно з традицією жителі поспішали до Будинку Ари. Вам, напевно, цікаво, що ця споруда представляє з себе. Це величезний будинок з неперевершеним годинником, який називався Великий Бо. Була споруда жовтого кольору, мала дерев´яні ставні, які розписували найкращі маляри країни. У середині будинку ми також спостерігаємо милуючу око картину. Складався він із двох кімнат. Одна була великою, а інша маленькою. У великій залі стіни зображували епізоди боїв і воєн. Під стелею висіли лук і стріли, мечі і списи, щити і обладунки, якими користувалися їхні попередники. Підлога була дерев´яною і гарно розписаною. Її завжди посипали свіжою або сушеною травою. У цій залі було підвищення. На ньому стояли два трони для царя і цариці. Для простих жителів були лави. Вони стояли попід стінами і вікнами у декілька рядів.

У центрі кімнати стояло велике крісло для оповідача. Маленька зала також мала своє призначення. У ній зберігалися всі літописи про події давніх століть. Вона була старанно прибрана. Попід однією стіною стояли стелажі, на яких лежав пергамент, а іншу частину маленької кімнати займав стіл. На тому столі лежали обереги, які робилися багато років тому. З кожним роком їх ставало більше, бо жителі плели їх та приносили до Будинку Ари.

Жителі поспішали на розповідь. Коли усі збиралися, то Великий Бо пробив вісім раз, що означало восьму годину ранку. Найстаріший мудрець країни займав своє місце у центрі зали. Він довгі роки воював, тому його тіло було покрите численними шрамами, які можна побачити між шерстю. Шерсть його вигоріла на сонці, шкіра зарубіла під дією вітру, вологи, повітря. Мав він вигляд старого і досвідченого воїна.

Камо почав свою розповідь. Він уже дійшов до середини, коли всі відчули щось неладне. Ось, що сталося. Молоде лисеня Пір´їнка почало вертітися і розмовляти, заважаючи слухати розповідь старого вояки. Камо на нього сердито глянув, що означало попередження порушнику поведінки. Але це не подіяло. Лисеня продовжувало робити те, що і робив. Тоді йому почали казати інші, щоб той заспокоївся, але це також не діяло. Так продовжувалось хвилин двадцять. Після цього Камо встав із крісла і сердито запитав:

- Пір´їнко! Що ти робиш? Ти не знаєш правил поведінки?
- Мені набридли ваші побрехеньки про героїв нашої країни. Мені набридло робити те, що роблять інші. Мені набридло минуле, традиції і все, що пов’язано з цією державою! – відповіло лисеня.
- Що ти таке говориш? Ти що з глузду з´їхав? – обурилися його співвітчизники.
- Ні! Я вирішив піти звідси і почати життя без вас і без вашого минулого. Буду подорожувати доки не виберу нову країну, яка мені сподобається.
- Як же ти будеш жити без минулого, без коріння, яке б тримало тебе міцно за землю і прикріпило б до нас.
- Вважайте, що я не ваш і прощавайте. Зранку вирушатиму в дорогу.

Новина швидко розповсюдилась. Жителі Лісотропії дивувалися цій незвичайній забаганці. Деякі не вірили в успіх такої затії, інші обвинувачували його в зраді, а треті просто не звертали уваги. І наступного дня рано вранці пішов Пір´їнка у далекі краї шукати кращої землі. Ішов наш герой і не день, і не два, а цілих два тижні. Зустрічав на своєму шляху багато сіл і міст, країн і безлюддя. Але жодна земля не припала до його смаку. І ось одного дня Пір´їнка завітав до маленької, але чудової держави з прекрасною назвою Коранія. Жителі цієї країни привітні, тому зустріли нашого подорожуючого з усією ласкою, гостинністю, на яку були здатні. Та найбільше звернула на Пір´їнку увагу стара зайчиха.

- Дитино! Ти з далеких земель? – запитала вона.
- Насправді, я шукаю ту землю, яка б припала мені до серця – відповів Пір´їнка.
- Але ти ж звідкись ідеш? У тебе ж є десь сім´я, друзі? Як це ти шукаєш іншу землю? Я тебе не розумію!
- Чому Ви не можете мене зрозуміти? Я просто залишив свою країну і тепер у пошуках іншої. Що тут не розуміти?

- Навіщо ж ти покинув рідну сторону? У тебе там залишилися друзі, рідні, близькі.
- Мені набридло минуле нашої країни. Воно залишилося давно позаду, а ми повинні будувати майбутнє. Але нам, молоді, докучають цими байками про давнину.
- Дивний ти. Це твоє коріння, твоя пам'ять, це частина тебе.
- Яка ж це частина мене? Я живу сьогодні, а це було сотні років тому.
- Знаєш, що говорила бабуся? Вона була мудрою твариною.
- Ні!
- Її слова: «Збережи минуле заради майбутнього!» Прислухайся до них!
- І Ви туди ж! Погана у вас держава! Піду шукати кращу!
- Іди, іди! Але чи довго це триватиме?

Пір´їнка не зрозумів, що хотіла сказати йому стара зайчиха. Він дуже розсердився на неї і продовжив свої пошуки. Ішло лисеня не день, і не два, декілька тижнів. Дуже стомилося, тому зайшло до першої ліпшої країни. Звалась вона Тарантина. Це був куточок пісень і танців. Кожен день – свято. Але наш герой, звичайно, цього не знав. Від утоми він ледве тримався на лапках. Уже був кінець дня. Золотий диск сонця котився на західну частину неба. Місто освічувалося багряним промінням. Це був знак до веселощів. Усі мешканці повиходили на вулиці і поспішали до центрального майдану. У одному кутку також було підвищення. На ньому знаходилися музиканти і грали пісні. Під них усі і танцювали.

Коли Пір´їнка побачив метушню на вулицях міста, то здивувався. «Куди вони так поспішають? Уже вечоріє» - подумав він. Його мучила спрага, тому лисенятко подалося з усіма. Ті ж його вивели в епіцентр подій. Коли Пір´їнка ввійшов на майдан, то застиг від подиву. Він же нічого не знав про цю країну і її звичаї. Від різнобарв´я рябило в очах. Але тут заграли музики, перший танець взяв свій старт. Це була надзвичайна картина.

Пір´їнка зачаровано стояв хвилин двадцять. Його гіпноз перервала гарненька білочка. Вона помітила його з самого початку свята. Білочку звали Лі. Вона підійшла до Пір´їнки, його розглядати. Він був у пилюці і втомлений. І в свою чергу лисенятко почало розглядати білочку. Так вони і стояли. Але ось Лі запитала у нього:

- Ти хто? Я тебе раніше не бачила в наших краях.
- Ти і не могла мене бачити раніше, бо я тут вперше. А у вас сьогодні свято?
- Ні.
- А до чого тоді оці веселощі? – запитав наш герой, показуючи лапкою на танцюючих тварин.
- Ми кожного вечора збираємося на майдані наприкінці дня. У нас така традиція, - відповіла Лі.

Почувши таку відповідь, Пір´їнка почав сміятися. Він подумав і згадав дивну традицію своєї країни. Лі на нього дивилася і їй здавалося, що він божевільний, але ось він заспокоївся. Після цього тварини відновили свою розмову.

- Ти чого так сміявся? Що такого я сказала? І яка причина цього сміху?
- Ти не звертай уваги. Це я так. Нічого смішного ти не сказала.
- Але чому тоді ти сміявся?

- Просто я згадав про традиції колишньої моєї рідної землі.
- І що це за традиція?
- Кожну неділю ми ходили до Будинку Ари і слухали розповідь про подвиги видатних тварин країни, історію створення держави. Культури і мови. Одним словом, нісенітниця.
- Ой, а мені подобається. Це ж як цікаво! Але чому ти назвав рідну землю «колишньою»?
- Мені набридло це минуле. Я хочу стерти його зі своєї пам´яті і почати жити з чистого аркуша. Я не хочу, щоб переді мною маячили тіні минулого.
- Але в кожного народу, в кожної держави своя історія, культура, минуле. Ти все одно повинен будеш пам'ятати її. Тоді, яка різниця де жити, у своїй державі, чи чужій. Я б ніколи не залишила Тарантино. Мені подобаються танці і забави кожного вечора. Так велося здавна, і ми поважаємо цю традицію. Творити майбутнє потрібно розумно, спираючись на минуле. Ми повинні пам'ятати, чиї ми діти, звідки ведеться наше коріння. Чого ми варті без минулого? Нічого. Тоді ми «перекотиполе». Куди понесе нас вітер, хто не принижуватиме нас, всьому ми будемо коритися.
- І ти туди ж! Усі ви однакові всюди! Усі ви учите мене жити та уму-розуму навчаєте! А я сам знаю, що мені робити! Чуєш? Сам знаю! – кричав Пір´їнка і побіг з усіх сил.

Лі дивилася на нього здивовано, не зводячи погляду. Тоді мовила сама до себе:

- Дивний він. Кричить, як маленька дитина, якій не дають іграшку. Точно божевільний. Куди ж він без минулого. Його ж так просто з пам´яті не зітреш.

Наш герой не зміг винести повчань дівчини. У ньому боролися два почуття. Вони були різні, як полюси. Він уже сумнівався в успішності свого задуму. У той же час він не міг визнати поразки. Так вирішив покинути цю країну веселощів. Але покинув Пір´їнка її надзвичайно боягузливо. Він почав бігти з усіх сил, добравшись до лісу. На узліссі лисенятко впало без сил. Він і незчувся, як його забрав сон у свої володіння. Прокинувся Пір´їнка разом із сходом сонця. Золотий диск саме виїжджав на колісниці зі своєї вечірньої фортеці. Пір´їнка не знав, що йому далі робити. Подумавши, він вирішив запитати першого подорожнього, що той думає про його витівку. Так лисеня встало і вийшло на велику дорогу. Через деякий час він побачив двох подорожніх. Це були ведмідь і олень. Пір´їнка вийшов їм назустріч і через декілька хвилин вони зустрілися.

- Вибачте, але мені потрібна ваша порада. Ви можете мені її дати?
- Наша порада? Дивлячись, що ти хочеш дізнатися.
- Я зараз розповім вам одну історію, а ви скажете, що думаєте з цього приводу.
- Кумочко, пішли додому, нічого нам теревені розводити тут! – сказав ведмідь.
- Та зажди ти. Куди нам поспішати. Заодно і відпочинемо, коли оце мале буде розповідати нам свою історію, - відповіла олениха.
- Твоя правда. Відпочинок нам потрібен. Давай свою історію.

Усі троє сіли під великим розлогим дубом. Після цього Пір´їнка почав розповідати. Спочатку це була незрозуміла і спутана мова, але з часом опанувало

себе і розповіло все, що воно накоїло. Оленина з ведмедем слухали уважно. Після закінчення історії вони деякий час мовчали, але потім взяв слово ведмідь.

- Дурень ти, Пір´їнко! Як ти міг уявити, що зможеш жити без своїх рідних, близьких, друзів, без країни і без минулого. Такого я ще не зустрічав на своєму шляху.
- Ну що ти таке говориш, куме? Ти думаєш, що йому зараз легко? Головне, що він визнав свою помилку. А тепер повертайся додому і, головне, запам'ятай: «Без минулого немає майбутнього!»
- Дякую! Я вам дуже вдячний за пораду.
- Та що ти, раді були допомогти. Бувай.
- До побачення! – вигукнув наш «турист».

Після цього Пір´їнка подався додому. Довгий був його шлях: не один тиждень повертався він додому. Та одного погожого ранку він увійшов до рідного міста. Серце прискорило ритм своїх ударів. Удома його зустрічали насторожено, але потім усі радісно обняли свого співвітчизника. Усі були «на сьомому небі» від щастя, що Пір´їнка визнав свою провину і повернувся додому. Потім вияснилося, що усі хвилювалися за добробут лисеняти. З того часу Пір´їнка не сумнівався у тому, що й минуле необхідно знати. Прожив він довге і щасливе життя. Не один раз довів вірність своїй державі. Через багато років Пір´їнка сидів у центрі великої зали у Будинку Ари і розповідав історію своєї Батьківщини. Також звучала і власна пригода. Малята сміялися з нього, але він не ображався, адже завжди знав істину: «Збережи минуле заради майбутнього».

Заспіваю вам не пісню
Про стару старовину,
Розкажу я вам не казку,
А бувальщину одну.

Розкажу вам про минуле,
Що вже мохом поросло,
Що, нащадками забуте,
За водою поплило.

Перед вами стародавні
Пройдуть хвилями часи,
Із могил до вас озвуться
Наших предків голоси.
(О. Олесь «Княжа Україна»)

© Остапенко Дар´я Іванівна,
1993 року народження,
Гуляйпільська ЗОШ
І – ІІІ ступенів № 1
Запорізької області,
10 – А клас, 2009

Переможець Всеукраїнського конкурсу «Я – патріот!»
Номінація: «Сьогодення України і я»

Тетяна Тимченко

Поетичний роздум

Не знаю і ніяк не зрозумію,
Чому бредем, як вівці на забій.
Всі нарізно, а маєм бути разом,
Щоб подолати безнадії біль.
Казав Козьма Прутков: «Зри в корінь.» Зрю…
І бачу: чепурненька біла хата.
Палахкотять майори у саду,
До сонця усміхаються лапато,
Дитя колише молоденька мати.
Їй не життя, а справжня благодать;
Та вже біда крадеться, наче тать.
Он темна постать з ятаганом промайнула…
І щастя мить поринула в минуле:
Лиш Чорний Шлях, безводдя й глум татар.
Дитя відняли, на ногах - кайдани.
Попереду-страшніше за Тартар:
Коран, іслам і торговищ майдани.
Торгівля люта, економія в динар.
Залізні змінять оксамитові кайдани.
То може , краще зовсім вже не жить?
В мить смерті, кажуть, почуття солодкі…
Та повертає і надію, і бажання вмить
Гаряче слово»Потерпи» козацьке.

Картина друга: тая сама хата…
Лиш сум і біль розсілись по кутках.
На лавах-доньки, жінка, стара мати
У чорних дешевеньких хусточках.
Не диво: щойно з цвинтаря прийшли,
Де поховали чоловіка, сина, тата.
Загинув не героєм у січі,
З наказу пана зашмагали батогами,
Бо, бачте, захотілося землі
Відмірять вільно, власними ногами!
Вдова сидить-ні тіла, ні душі…

А поряд-попик череватий,
Повчає: «Що не робиться, терпи!»
І з хати викотивсь пихато.

Картина третя: злам тисячоліть,
У світі - ера нових технологій…
В знайомій хаті-лампа-каганець,
Господарі в режимі економій.
Перебиваються: картопля-чай-салат
І дослухаються, що скаже депутат.
А той кричить, що Україні вже - кінець,
Немає шансів процвітати в світі…
А сам доводить дачу під вінець
Та не будь-де, а у Майямі-Сіті.

На радіо, в газетах-скрізь одне:
Страшні слова: «Ви потерпіте, люди!»
Забулось наче «слугам в наші дні»:
Ми-Гомо Сапієнс, а не єгипетські верблюди!
«Терпи» - хороше слово в час родин,
Бо дарувать життя буває важко.
Але «терпи» на кожну із годин
Життя-це дуже страшно й тяжко.
Де ти, Вкраїнський Моєсєю,
Що проведе народ наш крізь пустелю?
Де Прометей, що, може, принесе
Вогонь свободи нам в оселю?
Де Жанна Д'Арк, Ян Гус, Спартак?
Хто звільнить нас з духовної неволі?
Та, може, досить філософствувати так
І виглядати з моря щастя-долі?
Бо кожен сам собі коваль удач
І найлютіший і підступний ворог.
Шукаймо разом розв'язок задач,
Згадаймо: ми - нащадки амазонок.

© Тимченко Тетяна Олександрівна,
1994 року народження,
Михайлівська ЗОШ І-ІІІ ступенів №3
Михайлівського району Запорізької області,
9 клас, 2009

Призер Всеукраїнського конкурсу «Я – патріот!»
Номінація: «Від родини до Батьківщини»

Катерина Гончарук

Проста історія

Вечірні сутінки напливали на село з балки. Поволі стихав спів птахів у садках, мукання корів у хлівах, шелест листя на деревах. Десь у гущавині бур´янів цвіркунець сповіщав про прихід ночі.

На небі одна за одною спалахували нічні зірки, ніби чиясь чарівна рука запалювала небесні свічки, щоб хоч трошки розігнати темряву ночі. І в хатах у вікнах також з´являлися вогники, нагадуючи мерехтливі небесні зорі. За цими вікнами вирувало життя: родина вечеряла, господарка доклопотувала свої хатні справи, господар оглядав господарство перед сном. В цих хатах вночі до дітей приходили кольорові сни про сьогоднішні витівки і про майбутні життєві шляхи…

Було це колись у неї… А зараз вона стоїть під пекельним сонцем і холодними зливами; вдень і вночі дивиться сумними вікнами на дорогу, ніби чекає чогось з тієї сторони, куди пішло те щось, що давало змогу жити. Адже хати теж живуть і мають свою душу. Вони теж народжуються і вмирають. Кожна з них має свою неповторну історію, що нерозривно пов’язана з тими, хто колись жив в їхніх стінах і зігрівався теплом їхніх печей…

Зараз, коли ніч чорним покривалом накривала світ і останні вогники у вікнах догасали, розчиняючись у темряві, стара обшарпана хата непомітно зітхнула:

- Слава Богу, ніч настала. А то від спеки дихати неможливо.
- Твоя правда, - проскрипіла стара акація, що росла на причілку хати, - сьогодні вже пекло так пекло. Хоч би дощик швидше.
- Ой, ні. Я тепер більше тепло люблю, - здригнулася хата. Звичайно, не так як сьогодні, але все ж дощу мені не можна. Ти ж бачиш – черепицю вітром знесло. Ось тепер і протікаю потроху. А я і так ледве тримаюся: тріщини стіни зморшками порозсікали, від цвілі і протягів почорніла вся. Стою як сліпа примара з розбитими вікнами серед бур´янів. А пам’ятаєш?..
- Пам’ятаю, - з тугою озвалася акація.

Вони майже одночасно з´явилися на цьому подвір´ї і в них все було спільне: і скрип, і зітхання, і спогади…

Колись давно, коли акація маленьким прутиком пробилася серед зарослів реп’яхів, вранці біля неї зупинилося двоє.

- Оце, сину, тут можеш звивати своє гніздо – місце гарне, земля добра, родюча; ставки, луки поруч. Буде, де і птиці плавати, і рибу ловити, і худобі

пастися, - сказав старший сивуватий чоловік. – Андрію погріб доробимо і тобі допоможемо – на Покрову в новій хаті будеш.

Тоді акаціїна не зрозуміла, яке гніздо і яка хата мала тут з´явитися. А одного дня, точніше ранку, деревинка стрепенулася від гупотіння кінських копит, гомону людей і дзенькання якогось залізяччя. Юрба людей, наче мурашник заходилася у своїй роботі: одні воду возили, інші глину копали, треті глину із соломою мішали. І так цілий день, другий, третій. Незабаром на тому місці, де ще недавно стояв чагарник будяків, виросла хата. Вона дивилася на світ новими синіми вікнами і підставляла до сонця свою нову солом´яну стріху.

- Аж не віриться, - почула акація радісний молодий жіночий голос. – Чуєш, Іванку, кажу аж не віриться, що в нас своя хата, свій двір, своє господарство. Тепер ти – господар, я – господиня! Ми хазяїни.
- Дай Бог, сили і здоров´я, і все у нас буде, - відповів їй молодий чоловік, що приходив колись вранці із сивим. – Ось тут буде хлів. Батько казали корову і теля дадуть. Тут поставимо погріб, тут – льох, а там…
- Ой, і господар ти у мене, - лагідно притулилася до чоловічого плеча Параска, - а тут я садочок насаджу.

Вона махнула рукою і зачепила акаціїнку, мало не зломивши її.

- Ай, - скрикнула Параска і притулила руку до грудей.
- Що там? – не зрозумів Іван.
- Ось, - показала жінка долоню, в якій стирчала колючка акації. – Вкололася.

Чоловік розвів розлоге листя реп’яхів і хотів зламати акаціїну. Але жінка зупинила:

- Не ламай, не треба. Хай воно росте. Я люблю запах акації. Вона виросте велика і буде захищати хату від вітру, а ми всією сім´єю будемо вечеряти під нею.

Наступного дня біля акації Параска повирубувала усі бур´яни, розпушила землю, позабивала навколо кілочки і полила деревце. Так вони і з´явилися одна біля одної – хата і акація.

Не один рік вони простояли разом. Багато чого побачили на своєму віку. Разом зі своїми господарями переживали і радість, і горе, і веселощі, і печаль. Всього було…

- А пам’ятаєш, - звернулася акація до хати, - як я перший раз зацвіла?
- Аякже, - відповіла хата. – Це було того року, коли Параска первістка народила, а мені господар ганок прибудував.
- В той рік зацвіли вишні, а мені так хотілося бути такою ж гарною, як вони, теж порадувати господиню своїм квітом, - продовжувала акація.
- А згадай, як кожної весни я розквітала разом з вами – з тобою, вишнями і грушею на подвір´ї. – Поринула у спогади і хата. – Параска чепурила мене перед Великоднем: підмазувала мої боки, вибілювала стіни, як ваші квіточки; синила причілки у колір весіннього неба; підводила чорною, як земля перед сівбою, смолою. Я ставала гарна, наче дівка.

Спогади спливали один за одним. І якби люди могли б чути голоси дерев і хат, то здивувалися б, скільки всього вони знають і пам’ятають.

Хата могла б розповісти як один за одним на світ з´являлися діти Параски. І цим світом для них спочатку була ця сама хата, яка теплом своєї печі зігрівала і годувала усіх. В цій хаті за свічечкою мати співала ніжних і тужливих

колискових, в яких бажала своїм дітям рости здоровими, добрими і роботящими і разом з молоком переливала своїм дітям любов до батька і матері, до праці, до рідної землі. Саме від хати до груші дітлахи робили свої перші кроки по ковдрі споришу, а потім все впевненіше розгортали для себе горизонти світу.

З цієї ж хати шестеро своїх голуб'ят Параска віднесла на своїх руках на цвинтар…

І дерево і хата були свідками наполегливої і важкої праці Івана та Параски, які з першими проміннями сонця починали свій день і з першими зірками натомлені лягали спочивати. Приємно було дивитися, як поволі подвір´я перетворюється на обжитий куточок, де буйним цвітом квітли вишні у садку біля хати, маківочки і мальви під вікнами.

Цілою подією і маленьким родинним святом стало викопування криниці, з якою двір перетворився на справжню господу і тепер Параска та Іван зустрічали вранішнє сонце не тільки з голосистим співом півня, а й скрипом колодязного колеса та плюскотінням води, що виливалася з відра і кришталевим дзвоном узивалася внизу.

А як добре було дивитися, як вся родина збиралася ввечері під акацією за широким столом вечеряти. Запах тих галушок, або борщу, що варила Параска акація пам'ятає, наче це все було вчора…

Все було… Ще й досі вогнем пече душу хати й акації плач Параски, яка розхристана босоніж по снігу вискочила з двору на дорогу попрощатися з батьками, яких, розкуркуливши, гнали до Сибіру. Впала, бідолашна, ледве не під коні. Руки-ноги батьку цілувала, за санями на колінах повзла, доки люди непритомну не принесли до хати…

Тільки хата і акація знають, яких слів говорив Іван Парасці, коли війна чорними крилами затулила сонце:

- Ти, Парасю, тримайся. Хліб стоїть добрий, тільки встигнути б вчасно зібрати. Сіна я накосив. Ти не забудь перевезти ті три копички, що у балці стоять. Дітей бережи… Я повернуся, ти тільки чекай.

На світанку провела Параска чоловіка до воріт і дивилася йому вслід, доки не звернула дорога до ставків. Це вона завезла батьків у вічність і тепер по ній Іван пішов у прірву війни…

Тільки хата знає скільки сліз Параска пролила темними самотніми ночами, коли здавалося, що несила вже жити і чекати. У спогадах хати залишилися ті моменти, коли вона разом з Параскою і дітлахами здригалися від грюкання ворожих чобіт, що чорною силою вривалися до оселі і безжально топтали спориш на подвір´ї, а здавалося, що саму душу розчавлюють своїми підковами…

Параска дочок з хати заміж видавала під батьківськими образами благословляла і любові та злагоди бажала, під акацією весільні столи накривала, гостей частувала. А потім знову під акацією дітей і онуків виглядала та все його чекала…

Одного дня і Параска пішла назавжди.

Хата і акація залишилися самі. Осиротілі, покинуті і спустошені вони швидко осунулися і змарніли. Хата почорніла, заріс бур´яном садочок, стара акація заскрипіла, як надірвана струна… Пройдуть роки і від двору Параски та Івана не залишиться і сліду, як зникли безліч їх у вічності історії. Вони були

прості люди, які жили у простій хаті і прожили просте життя, як і мільйони інших людей. Але, можливо, саме з таких життів-ниточок складається вишукане полотно людського буття.

© Гончарук Катерина,
14 років,
Веселівська ЗОШ І-ІІІ ступеня
с. Веселе Веселівського р-ну
Запорізької області

Призер Всеукраїнського конкурсу «Я – патріот!»
Номінація: «Сьогодення України і я»

Павло Колесников

«Над томиком Івана Франка»

“Пролог – не епілог”

Народе мій, замучений, розбитий,
Мов паралітик той на роздорожжу,
Людським презирством, ніби струпом, вкритий!

Твоїм будущим душу я тривожу,
Від сорому, який нащадків пізніх
Палитиме, заснути я не можу.

Іван Франко. “Мойсей”

Дзвоном на сполох б’ють у серця моїх сучасників й апелюють до їхньої, та й моєї також, свідомості ці вимучені, вистраждані, болем обпалені Франкові слова. Та скільки не вчитуюсь у них, усе одно не розумію: чому?.. Чому поетові так боліло майбутнє рідного народу? Чому не міг заснути від сорому, а ми спимо? Чому не робимо належних висновків, читаючи твори Каменяра? Чому не доросли до його свідомості й такі нікчемні переконання маємо? Чому не палить наші душі сором, про який писав Франко? Чи, може, ми не ті ще сучасники, яким судилось опанувати глибину думки письменника? Чи не занадто прискіпливим був він до себе? Чи не переоцінював нас, нащадків? Питання…питання…питання… І, на жаль, лише риторичні. Тільки десь глибоко в підсвідомості зринають пророчо-викривальні слова Тараса Шевченка, сказані значно раніше Франкових, які могли б стати однозначною відповіддю на численні “Чому?”:

Доборолась Україна до самого краю:
гірше ляха свої діти її розпинають.

І доводиться вкотре констатувати, що, дійсно, саме “свої діти” (несвідомі, а чи, може, байдужі безбатченки) спричиняють трагедію рідної землі!

Науковці стверджують, що історія розвивається по спіралі. На кожному новому віражі ми нібито опиняємося на вихідному місці, але ж концентричне коло розширюється. Та от в Україні проблеми не зникають, а число їх збільшується, як і саме це коло. Є мудрий вислів: “ Наступати на ті ж самі граблі ”. Та чомусь лише ми, українці, набивши собі держалном лоба, повторюємо й повторюємо помилки, зайвий раз підтверджуючи правильність визначеної

Остапом Вишнею нашої ментальної риси: “якби ж то знаття!” А щоб воно було, те знання, необхідно звертатися до минулого.

Тож, ідучи в майбутнє, як зазначають мудреці, конче необхідно обертатися на минуле, вивчати його, уникати помилок. Але сьогодні нам, українцям, на моє тверде переконання, значно важливіше наснажитися від попередників, пройнятися їхньою вірою, пробудити приспану свідомість, відчути істинну любов до своєї землі-страдниці, «чайки-небоги, що вивела пташенят при битій дорозі», зневаженої й обдуреної нерозумними дітьми. А відтак усвідомити себе народом, та не замученим, розбитим, не паралітиком, а гідним, величним, свідомим сином своєї справді могутньої держави.

Невже?

Невже тобі на таблицях залізних
Записано в сусідів бути гноєм,
Тяглом у поїздах їх бистроїзних?

Невже повік уділом буде твоїм
Укрита злість, облудлива покірність
Усякому, хто зрадою й розбоєм

Тебе скував і заприсяг на вірність?
Невже тобі лиш не судилось діло,
Що б виявило твоїх сил безмірність?

Іван Франко. “Мойсей”

Нове століття, та все ті ж проблеми. Це вже навіть не залізні, а діамантові таблиці, які ані корозії не піддаються, ані молотом не розбиваються. Здавалося б, увесь світ визнав Україну, тепер про нас говоритимуть з повагою й поцінуванням… І раптом – форс-мажор! Як кажуть у народі, крапля дьогтю. Але така велика, і такі жахливі її наслідки. У чому ж річ, чому це так? Причина очевидна: несвоєчасна сплата за споживання газу – і ось уже в заручниках не тільки ми: уся Європа потерпає від холоду. Світ поглянув на Україну по-новому. Цивілізованій Європі байдуже до наших проблем. Вона не звикла залежати від примх якихось азіатських можновладців. Так, на жаль, для неї ми хитрі азіати, що грають у нечесні ігри. Хто винний? Хто правий? Як змити тонни бруду, яким заплямовано всіх українців: від малого до великого?.. Конфлікт розв’язано, та неприємне відчуття в багатьох залишиться й довго даватиметься взнаки, і в першу чергу нам. Невже й надалі лишатимемося “гноєм”, “тяглом”, що вивозить нагору “поїзди… бистроїзні” сусідів, збільшуючи чужі прибутки й водночас наші збитки.

Сьогодні навіть пересічному громадянину зрозуміло: проблеми з газом – справа рук можновладців. Це для них ще одна нагода збільшити статки, хоч і так усього мають удосталь. Їм тільки бракує картин над ліжком із зображенням boa-constrictora, який у їхніх душах давно вже звів кубельце. Та таке велике, що й душі не видно. Складається враження, ніби більшість мільйонерів сприймають народ не краще, ніж Герман Гольдкремер, ставляться до нього з презирством та

неповагою. Їм не завадило б перечитати “Boa-constrictor”. А у Франковім тексті сьогодні достатньо лише однієї заміни займенника “його” на “їхні”. Спробуймо?! “Хіба цей змій – це не є *їхнє* багатство? Хіба ж весь блеск, що б’є в очі від вужевої луски, не є блеск золота та срібла? А ці різнобарвні латки на нім, хіба се не різні векселі, контракти, банкноти?.. Зміюка знає, що її металевим перстеням, її горючому блескові ніхто не уйде.” Boa-constrictor – повноправний володар душ багатьох сучасних мільйонерів, що прагнуть нажитися на всьому, навіть якщо це завдає чималої шкоди людям. Багатіям немає справи до проблем народу, усе, що їх цікавить, – якомога повніше й швидше втамувати жагу свого boa-constrictora. Заради цього сучасні гольдкремери йдуть на махінації, обмани, хитрощі, як Герман. І тому не втрачає актуальності творчість Франка.

Борців нема!?

Невже задарма стільки серць горіло
До тебе найсвятішою любов'ю,
Тобі офіруючи душу й тіло?

Задарма край твій весь политий кров'ю
Твоїх борців? Йому вже не пишаться
У красоті, свободі і здоров'ю?

Іван Франко. “Мойсей”

Борців нема, лишились фарисеї… Верховна Рада – як плацдарм постійний, немов майдан для бійок, суперечок. Політики – “борці” за долю народу – постійно з’ясовують стосунки, удавано захищаючи його інтереси . А насправді ж – власні. Ніяк-бо гроші й владу не поділять. Де таке бачено, щоб у представницькому органі якоїсь країни був такий безлад, як в українському? Що ж думають про нас інші держави, коли дорослі мужі, народні обранці, улаштовують бійки, немов вуличні хлопчаки. І знову ті самі ж причини конфліктів: гроші, влада та неприязнь один до одного. Про яку повагу до України з боку інших держав можна й мріяти після такого?! Стільки бруду на тому “плацдармі”, стільки горя заподіяно там народу нашими горезвісними “борцями.” Уже й не знаю, скільки часу знадобиться, щоб змінити все, щоб відродити гідність тих можновладців і пробудити кволе їхнє сумління.

Конфлікти, конфлікти, конфлікти… І нема їм кінця-краю. Між Президентом та Прем’єр-міністром, між Верховною Радою та Судовою Владою… Коли скінчаться вічні суперечки?! Коли припиниться ганебний перерозподіл влади та грошей? Хто почне врешті-решт думати про народ, опікуватися його проблемами? Як довго українці потерпатимуть від такої зухвалості й вельми сумнівної турботи про них ? І знов питання, питання й питання… Більшість політиків нібито думають про ближнього, але про такого близького, що коло опікування звужується ними лише до себе й членів власної родини. Вочевидь,

деякі депутати не зовсім точно зрозуміли хрестоматійний заклик І.Франка з "Гімну":

Не ридать, а добувать,
Хоч синам, як не собі,
Кращу долю в боротьбі.

А декотрі з наших політиків, здається, поспіхом завчили в школі ці рядки трохи по-іншому: "І синам своїм, й собі". Отож і виходить: кращу долю в боротьбі вони добувають собі, рідні, а народ у їхні плани не вписується. Не вписується – тому й бідує.

Мільйони українців страждають через відсутність єдності між політиками та державним апаратом. Катастрофічно швидко росте відсоток безробітних, криза в країні тільки поглиблюється, заводи не працюють. Скільком робітникам не виплачують зарплатню! Ще більше людей працює в місяць тиждень або два, отримуючи відповідно ... копійки. З таким фінансовим становищем українці не живуть, а виживають. І нікому допомогти в скруті, і ніхто не шукає виходу з цього глухого кута. То що ж: борців нема?

На задвірках…

Задарма в слові твойому іскряться
І сила й м'якість, дотеп і потуга
І все, чим може вгору дух підняться?

Задарма в пісні твоїй ллється туга,
І сміх дзвінкий, і жалощі кохання,
Надій і втіхи світляная смуга?
Іван Франко. "Мойсей"

Культура і мистецтво на задвірках. За залишковим принципом фінансування. "Якщо лишиться щось, то, може, будуть і розвиток колись, і процвітання. А поки, безумовно, це завчасно…" – так думають постійно можновладці. Це наше сьогодення, як не прикро. Та мудрі давно вже з'ясували: "Культура належить до основ життя народу". Бездуховність – страшна річ, це занепад, руїна, найстрашніший – духовний Чорнобиль. Щиро хотілося б, щоб українці усвідомили глибину цієї думки й зробили належні висновки, бо наша сучасна культура мов паралітик – скалічений, замучений, забитий. Чи можна такого каліку ставити в основу основ нашого життя? Як подивишся на цього паралітика, аж серце крається: мрець. Його (паралітика), щоправда, можна ще вилікувати, зменшити біль, страждання, поліпшити жалюгідне становище, але ж для цього потрібне бажання, зусилля, завзяття, а таких рис сучасним українцям, на жаль, бракує.

Уважно придивімося до страдника. Від правого вуха до лівого ока видніється величезний шрам. Давно паралітик отримав те потворство, здається, ще замолоду. Сам він називає того рубця "мовним шрамом". Чому так? Була в паралітика своя держава, були в ній звичаї, порядки, мова, але люди, що жили в ті часи, бездумно зрадили рідну мову, ледве не спричинили її загибелі, бо не стали

вчасно на її захист, дозволили забродам насадити думку, що української мови “немає й бути не може”. Часи минали, а мова так і залишалася ледь не вигнанкою. Звичайно, страдника це дуже засмучувало. З часом на його обличчі з’явився рубець, що ріс разом із юнаком, та й дотепер ніяк не зникає.

На серці теж невиліковна рана від того, що сучасники – надія його країни, яку він щиро любить, – збайдужіли до науки, мистецтвом не цікавляться, а цінності шукають у горілці, наркотиках, безпутньому коханні. Хіба такого він бажав раніше? Так вірив у прийдешнє досконале, так дбав про те, щоб розквітала наука, і щоб збирали люди її плоди й докладали всіх зусиль, аби зміцнилося хитке підґрунтя, на якому вибудовуватиметься майбутнє. Не міг і передбачити, що прогрес науки опосередковано спричинить деградацію суспільства, що молодь вільний час присвятить Інтернету, який володарюватиме скрізь і перетворюватиме дітей на “туманів вісімнадцятих”, що по закінченні навчання в школі багато хто з них знатиме не більше Гриця із “Грицевої шкільної науки” й зробиться комп’ютерозалежною істотою. А все тому, що ...на задвірках…

Центр чи епіцентр?

О ні! Не самі сльози і зітхання
Тобі судились! Вірю в силу Духа
І в день воскресний твойого повстання.

О, якби хвилю вдать, що слова слуха,
І слово вдать, що в хвилю ту блаженну
Вздоровлює й огнем живущим буха!

О, якби пісню вдать палку, вітхненну,
Що міліони порива з собою,
Окрилює, веде на путь спасенну!
Іван Франко. “Мойсей”

Ми незалежні вже сімнадцять років. Але ніяк не можемо позбутися ні “рабського духу”, ні “комплексу меншовартості.” Ніяк не зрозуміємо, що самі хазяї власної долі. Скільки часу знадобиться для того, щоб це сталося? Сорок років водив біблійний Мойсей по пустелі свій народ, хоча шлях можна було подолати лише за кілька місяців. Чому? Намагався викоренити дух покори! Чи варто нам чекати стільки часу? Чи, може, спільними зусиллями подолаємо цю путь швидше й пробудимо самоповагу? Чи так і нарікатимемо на долю, і тоді взагалі не дочекаємося щасливого майбутнього? Згадаймо Франкового “Мойсея”: тому, хто зневірився, дорога до землі обітованої закрита.

Настане час – і, вірю, Україна зведеться ще з колін, і кожний захоче врешті з гордістю сказати: “Я українець!” І відчує істинну любов до своєї держави, упевненість у майбутньому, не тільки своєму, а й власних дітей.

Ми – центр Європи, про що свідчить пам’ятний знак у місті Хуст. І це багато до чого зобов’язує нас. Та парадокс у тому, що окраїни багато в чому розвиненіші, ніж цей центр. Чому б нам не зробити так, щоб Європа оберталася

навколо нас, намагалася досягти нашого рівня? А поки що ми самі її сліпо наслідуємо.

Звернімося до витоків, прислухаймося до порад мудреців, будуймо гідне майбутнє України. Покажімо світові, на що здатні. І нагода така прекрасна в нас з'явилася: Україна виборола право стати хазяйкою "Євро – 2012". Ми маємо гідно прийняти у своєму домі і футболістів, і їхніх уболівальників – представників різних держав. Як хотілося б приємно вразити іноземців, виправдати їхні надії, довести світові, що нам можна довіряти такі важливі заходи. Головне – не вдатися до відомої ментальної риси українців "якось-то буде", а зробити все намічене на європейському рівні, щоб викликати в іноземців почуття захоплення й поваги, а часом і гордості за те, що ми, їхні сусіди, – країна, варта поцінування. Саме за таку Україну боровся Франко: гідну серед гідних, рівну серед рівних. А поки ми, як це не прикро, не центр, а епіцентр, з якого, як після вибуху атомної бомби, розбігаються врізнобіч, рятуючи життя, тисячі українців.

Замислімось! Шануймось! Уже час!

"Нашого цвіту по всьому світу…"

Та прийде час, і ти огнистим видом
Засяєш у народів вольних колі,
Труснеш Кавказ, впережешся Бескидом,

Покотиш Чорним морем гомін волі
І глянеш, як хазяїн домовитий,
По своїй хаті і по своїм полі.
Іван Франко. "Мойсей"

Для українців слово "чужина" стало таким же звичним, як лексеми "день", "земля", "хліб"… Чи знайдеться ще де-небудь країна, яку б, як цунамі, постійно накривали чергові хвилі еміграції? Як влучно хтось з'єднав слова в сполуці: "хвиля еміграції!" Так, саме хвиля. Який же епітет підібрати до цього слова? Потужна? Чи невблаганна? А може, пожадлива? Мабуть, таки останній. От тільки накотилася ця хвиля – і змила людей з умовної палуби корабля "Україна". І не два, не десять – тисячі. Чи мільйони? І меншає чисельність українців, і борсаються вигнанці в житейськім закордоннім морі, намагаються дістатися жаданого берега – щастя… статків… роботи…Але ж це так складно. Скільки життів, скільки надій поглине ця невблаганна водяна товща? Скільки дітей залишить без батьків, батьків без дітей, коханих без… А Україну – без майбутнього. Народна мудрість стверджує: "Хто не вкладає грошей в освіту та виховання, той вкладає їх у перевиховання й витрачає значно більше." Скільки ж доведеться витратити грошей на перевиховання тих дітей, котрі залишилися сьогодні без батьків, дітей, що виховуються, у кращому випадку, бабусями й дідусями, частіше ж вулицею?

Ті, хто виїжджає за кордон у пошуках кращого життя, не розуміють, не тямлять, що таким чином, завдають шкоди й собі, і нації. Там вони залишаються самотніми, лише наодинці зі своїми думками, які й знищують їхні душі: "Ой була б ти проклята, чужино! Така ти солодка на відстані, така нестерпна віч-на-віч."

Так багато людей емігрують з України, і це призводить до тяжких наслідків – "вимирання нації." Чи варте життя на чужині таких жертв? Чи матері українських дівчат мріяли про те, щоб їхніх дочок продавали в сексуальне рабство? А чи сподівалися заробітчани із пострадянського простору, що їм платитимуть набагато менше, ніж іншим емігрантам, і що вони фактично перетворяться на білошкірих рабів? Українська людина на чужині як біла ворона – беззахисна, зневажена та безпорадна. Ця проблема не залишала байдужим і Франка. Прочитаймо "Лист із Бразілії".

Еміграція – крок до знецінення й знищення української нації. Невже нам, справді, "не судилось діло", щоб виявило наших "сил безмірність?" Чи ми не здатні створити геніям кращі умови для праці й розвитку науки, чи так і завозитимемо з-за кордону винаходи, зроблені нашими ж співвітчизниками? Влада має стати більш дієвою: створити кращі умови для життя й праці, щоб повернути заробітчан із-за кордону, удосконалити процес навчання й виховання, припинити таким чином ганебний "відтік мізків," бо ті, хто від'їжджає за кордон і працює там, уславлюють і розвивають, як не прикро, чужі держави. Своя ж крокує до руїни. І ми з болем констатуємо, що "цвіту нашого", на жаль, "по всьому світу."

"Нам пора для України жить"

Прийми ж сей спів, хоч тугою повитий,
Та повний віри; хоч гіркий, та вільний,
Твоїй будущині задаток, слізьми злитий,
Твойому генію мій скромний дар весільний.

Іван Франко. "Мойсей"

Світ такий, яким робимо його самі. Можна роками шукати причини всіх наших негараздів, мовляв, чому ж це так? І можна так і не віднайти відповіді. Проте вона очевидна: від нас і тільки від нас залежить і сучасне, і майбутнє України. І доки будемо, як жовтодзьобі пташенята, відкривати роти та сподіватися манни небесної, доки самі не засукаємо рукава й не візьмемося за розбудову держави, послуговуючись гаслом: "Якщо не ми, то хто?", доки житимемо відповідно до прислів'я "Іване, свисни…" чи "Моя хата скраю," доти не матимемо щастя. Це ж так просто: не Україна для нас, а ми для неї! Пора врешті стати тим "задатком для будущини," про який писав поет, а не гальмом майбутнього розвитку. Час міркувати масштабно, діяти виважено й перспективно, уславлюючи свою країну, а не спричиняючи її зневаження. А якщо й звертатися по допомогу до рідної землі, то хіба що словами з поезії І.Франка "Земле, моя всеплодющая мати":

Дай працювать, працювать, працювати.
В праці сконать!

Вчитаймося в поезії І.Франка, опануймо глибину його життєвих висновків:

Лиш в праці мужа виробляєсь сила,
Лиш праця світ таким, як є, створила,
Лиш в праці варто і для праці жить.

Час знайти сили “не ридать, а добувати”, наблизити “благодатну хвилю,” бо сьогодні, як і за часів Каменяра, “мільйони чекають щасливої зміни” і актуальними є заклики поета сіяти “в серцях жадобу братолюбія” і полюбити “всіх братів, як сонце боже, всіх зарівно”. Маємо боротись за краще життя, адже “Лиш боротись, значить жить… Vivere memento!”

Безліч людей сьогодні звертаються до творчості Франка, мільйони пройнялися його духом та вірою, але не кожному під силу такі несхитність і мужність. Будьмо ж гідними послідовниками поета-велета, усвідомлюймо глибину його думок, послуговуймося ними в боротьбі за правду, цього нас навчав Франко, закликаючи:“Не високо мудруй, але твердо держись, а хто правду лама, з тим сміливо борись!” Багато помилок наробили і влада, і народ, час виправляти їх, бо “дурний, хто, помилок лякаючись, не сміє братись до діла.” На чолі країни повинні стояти лише ті, хто буде захищати її інтереси , адже “не може при добрі той жить, хто хоче злу й добру служить…”

Вірю: житимемо за настановами І.Франка, очищуватимемося духовно, долатимемо в собі егоїзм та зневіру – перестанемо бути зневаженим народом тоді й засяє на діамантовій таблиці нашої історії напис “Україна – найкраща у світі країна!” Тож, доки не пізно, відкриваймо душі назустріч словам поета, що дзвоном на сполох б’ють у наші серця й апелюють до нашої свідомості!

© Колесников Павло Сергійович,
1993 року народження,
Бердянська спеціалізована школа І-ІІІ ступенів
№ 16 з поглибленим вивченням іноземних мов,
м. Бердянськ Запорізької області,
10 – А клас, 2009

Призер Всеукраїнського конкурсу «Я – патріот!»
Номінація: « Мово – душа моя»

Світлана Борейко

Поема «Наша мова – диво калинове»

Народилася дитина,
Наче справжня перлина.
А над нею рідна мати
Стала пісеньку співати.
Залунала пісня тиха,
Як горличка гуркотлива,
Як джерельце зазвучала,
Мова рідна залунала.
Залунали пісні ноти
Материнської турботи
Наче річеньки вода,
Рідна мовонька луна.
Підросте маля швиденько,
Заговорить так гарненько
Мовою чудовою,
Різнокольоровою.
Рідно мово українська,
Тиха, люба, урочиста.
Хто почує – усміхнеться,
Серце радісно заб´ється.
Кущ калини пригадає
У селі серед розмаю,
Рідну неньку, рідну хату,
Пісню тиху, крилату.
Мова рідна, слізна, люба!
Ти пройшла негоду й бурю
Тебе били та гнобили,
Часом зовсім не любили
Ти ніколи не корилась
Й аж раптом відродилась.
Залунала, заспівала,
Всім про себе розказала.
Ти і тиха, і журлива,
І духовна, мудра, сильна,
Милозвучна і багата

Залунала в кожній хаті
Всім про себе нагадала,
Дзвінко-дзвінко залунала,
Забриніла, закричала,
Як зіронька засіяла
І її почули люди,
І говорять всі усюди
На своїй бо ж рідній мові,
Мові рідній, кольоровій.
Мово, мово українська!
Я тобі вклоняюсь низько.
І шаную, й поважаю,
Іншої не уявляю.
Чути вже тебе усюди,
І шанують тебе люди:
І прем'єри, і міністри,
Президенти й фінансисти.
Що ж для нас вже рідна мова?
Тиха пісня колискова,
Люба материнська мова,
Всемогуча сила слова.
Що ж бо, що ж бо то за гомін?
Рідна мова в ріднім домі,
Ти святкова і пісенна,
Чиста, сильна, кришталева.
Те дитя доросле вже,
Його мати дома жде
Воно високо літає
Мову рідну прославляє.
Люди, люди, зрозумійте!
Зникне мова – й ми всі зникнемо.
Бережімо ж рідну мову –
Наше диво колискове.

© Борейко Світлана Федорівна
1994 року народження,
Веселівська районна різнопрофільна гімназія,
смт Веселе Запорізької області

Призер Всеукраїнського конкурсу «Я – патріот!»
Номінація: «Збережи минуле заради майбутнього»

Владислава Бессараб

Справжні патріоти

Із циклу «Справжні патріоти»

Передмова

Я – українка і, сподіваюся, що моя Україна мене не розчарує. Я не вірю патріотам на трибунах, але я вірю патріотам в окопах, що ціною життя довели свою любов до Батьківщини. Я вірю в цю державу, я довіряю цьому повітрю – воно тримає небосхил, я вірю цим горам – вони тримають надію, я вірю цим людям – вони тримають слово. І моя дитина народиться тут. Я з посмішкою уявляю, як моя донька буде йти до української школи та навчатися, як життя відкриє дверцята справжньому і чесному на її шляху, як вона буде цінувати кожну мить щастя в країні добрих і вірних людей, цінувати друзів і просто знайомих, цінувати Батьківщину і чужу землю. Цінувати віру, мати надію, чекати на справжнє кохання. Я бачу своє майбутнє саме таким. І сподіваюся на краще. Наприкінці хочу сказати, що я дійсно пишаюся тим, що живу в цій країні, дихаю її повітрям, спілкуюся з синами і доньками цієї землі. Такої героїчної держави, мабуть, немає ніде більше на Землі. У нас дівчата читають в маршрутках і пишуть вірші на уроках фізики. У нас на грошах зображені поети, а не президенти. У нас посміхаються щиро, а говорять чесно. В серці не закреслити те, що мої батьки народили мене тут, те, що я сказала перше слово в Україні, а головне українською мовою. Мені ніколи не забути колискову з дитинства і таке рідне, таке сонячне місто – Гуляйполе.

Із циклу «Справжні патріоти»

Батьківська любов

Микола вже другу годину сидів над майже догорілою свічкою. Засмаглі, жиляві руки тремтіли, на скронях виступили вени, а в помутнілих очах застиг розпач, змішаний з тривогою. Степан і Василько, сини Миколи, повинні вже були давно повернутись. Батько довго не хотів відпускати синів до бабусі у село, але Степанко вмовив його, пообіцявши повернутися ще до сутінок і принести хліба.

Сонце ледь помітно кидало кволі промінці із-за обрію. У повітрі застигла якась невимовна тривога. Жоден листочок на величезному ясені не поворухнувся.

Час зупинився...

Ні! Він більше не міг чекати. Батьківське серце розривалося від жахливого болю за синів. Важко зітхнувши, Микола поспішив у напрямку рідного села. Дійшовши до житнього поля, він зустрівся з синами, що забарилися у бабусі. Коли вони трохи відійшли від села, то побачили колону машин, що, мов чорна зграя, насувала прямо на них. Батько наказав бігти до лісосмуги, докоряючи собі за те, що не взяв із собою ніякої зброї. Шансів на порятунок не було: у лісосмузі вже розташувалось декілька німецьких загонів. Микола хотів гукнути синів, але було вже пізно. Залунала автоматна черга, і старший, Степанко, зразу припав грудьми до землі. Батько кинувся до Василька, але жагучий біль блискавкою збив із ніг...

****

- Тату, а Степан помер?

Микола сидів на холодній підлозі, спиною вріс в вогку стінку, широко розкидавши закоцюблі ноги. По праву руку від нього лежав, неприродно витягнувшись, старший синок Степан, до лівого боку тремтячим тільцем тулився дев’ятирічний Василько. Вся його сім'я і все його щастя.

Степанко уже заспокоївся. А то все кричав у безпам’ятстві, все поривався до бою і рвав на голих грудях незриму сорочку.

-Тату, Степанко помер назовсім?

Батько мовчки гладив голови-цьому ще живому, і тому, вже мертвому. Важка випала йому доля. Але він не думав про себе. Вже пожив на світі, всього набачився. А ось сини...

Кровожерливі кати намагалися «зламати» Миколу:

- Коли не видаси місце розташування партизанського загону, - сини твої і ти будете благати про смерть.

І почався страшний сон... Постійно мучила спрага, розпечене залізо палило п'яти, тупими голками штрикали під нігті, Василько лаявся та кричав, стогнав постійно, а Степан лише скрипів зубами й відразу втрачав свідомість. Не добившись нічого, кати дорікали батьку:

- Не батько ти своїм дітям, кат.

Поглянь, партизанський собако, як мучаться вони, як страждають, а в тебе й серця немає, й не жалко тобі їх зовсім.

І, наобіцявши ще страшніших мук, кати, стомлені й люті, виповзали на відпочинок.

Степан уже замовк навіки. Не страшні йому тепер ні голод, ні спрага, ні розпечене залізо, ні гостряк німецького багнета.

- Тату, а Степан уже ніколи не прокинеться?

У Василька очі - очі пташки, що ось-ось зірветься й шугоне у безодню прірви. Потріскані, вимучені спрагою губи, замурзане пересохлою кров'ю худеньке личко. Батько довго, некліпно дивиться в ті оченята і впізнає, і не впізнає, Василько це і не Василько. Поривно хилиться до сина, тулиться щетинистим обличчям в його сухі плечі і беззвучно ридає.

-Тату! А я нічого не боюся. І радить татусеві, мов дорослий:

- Ви теж не бійтесь, тату.

Старому партизанові, мабуть, стає соромно за свій хвилинний розпач. Він знову вростає плечима в холодну цеглу стіни, праву руку кладе на холодне

Степанкове чоло.

-Таточку, вмирати ж, правда, не страшно?

І допитливо заглядає батькові у вічі. Батько на мить розмикає тремтячі запалені повіки і схвально хитає головою, тоді Василько враз оживає, засвічується знов той життєдайний вогник в очах, аж засміятися йому хочеться, так і тремтять розпухлі губи.

- Степанко ж помер... І нічого. Хай же не думають, що ми їх злякались.

Десь вдалині знов застогнали важкі двері і загупали знайомі кроки. Ідуть знов катувати. Василько враз струснувся, мов осінній лист, батькові до боку тісніше пригорнувся. Його тепер самого катуватимуть, але Василькові то байдуже. Зі стуком та грюкотом, мов хорти, вскакують до їхнього похмурого житла.

- Доброго дня, приємного настрою, панове кандидати на той світ, - із штучною усмішкою вітається старший. - О, одне щеня вже подохло, показало рідні приклад.

На тупому обличчі - втіха, в очах - несправжня байдужість. Кат висмикує з батькових рук худеньке, знесилене Василькове тільце.

-Ай-яй-яй, який у бідних дітей катюга батько. Ніякого батьківського почуття, в тварин і то більше розвинений інстинкт любові до власних нащадків, ніж у вас, бридких собак.

- То що, будемо й далі у мовчанку гратися? Чи вже заговоримо? У всякому разі, я попереджаю: в кожну хвилину поряд з одним трупом може з'явитись і другий. А ви, шановний, будете сидіти тут, пильнувати мерців-синів, аж поки не згадаєте : де знаходяться партизанські табори? Скільки їх?

Батько, схиливши голову, мовчав.

Василько рвався з татових рук. І кричав на весь свій дитячий голос:

- Все одно я вас не боюсь! І тато партизанів не видасть!

Мов помахом шаблі стяло з байдуже-награного обличчя ката навмисне прибрану грайливо-безтурботну міну.

Із циклу «Справжні патріоти»

Сонце не стоїть на місці

Вони чекали ночі. Потім чекали світанку, бо не вийти з оточеного села ні вдень ні вночі.

А перейти ворожу смугу треба було неодмінно. І дідові Андрію Миколайовичу і внукові Андрійку. Правда, Андрійко і не переходив би – йому однаково, а діда немов магнітом тягло до тієї дороги. Все шукав переходу, то наближався до насипу, то відходив у ліс, і Андрійка водив за собою. Хлопчикові

хотілось спати, у нього ноги боліли, а дід знав своє. І Андрійко підкорявся. Може, тому, що він у всьому хотів скидатися на діда.

Сторонні часто говорили, що Андрійко - викапаний дідусь. Хлопець радо з тим погоджувався, хоч і дивувався: чим - то вони схожі? Адже в дідуся сиві вуса і борода, а в нього голе підборіддя, в діда лисина на півголови, а в Андрійка – густе волосся, дід високий і сухий, як дуб ранньою весною, а хлопець низенький і круглий, як гарбузик.

Нарешті на світанні якось поблякло небо, ліг туман над лісом і вартового саме не було на посту. Андрійко був розіспався якраз на дідових руках, а той його немилосердно розбудив.

- Ну, Андрію, була не була…

Дід уперше назвав онука по-дорослому: Андрієм.

Вони підповзли до самого насипу. Навколо стояла така тиша, що аж у вухах дзвеніло. Над околицею села лежав густий туман, закриваючи собою ліс із другого боку .

- Не відставай, Андрію. Повзи тихенько, не підіймай голови.

І дід ящіркою зашурхотів у придорожньому бур'яні. Андрійко, одним оком пильнуючи діда, і собі завихляв по змокрілому піску. Як вилізли на голий насип, слизький і змочений росою, вичовганий колесами – поспішно скотились вниз, на другий бік дороги. Навіть не помітили того, як через них тьмяне світло прожектора перекотилось.

Радість розпирає їм груди – перейшли таки кляту дорогу. Тепер швидко лісами підуть, до своїх доберуться. Ось і перші придорожні кущі, туман ранковий стелиться по землі, немов самі хмари спустились. І тоді дід стає на коліна, а потім і на затерплі ноги. А вже за ним і Андрійко зводиться.

І враз – обвалилось над головою небо. Застогнали сосни, заклубочились тумани. Андрійко від несподіванки на землю впав, а дід обома руками себе за живіт обняв і застиг. Андрійко здивувався: стріляють, а дід стоїть.

Потім дід таки впав на землю, Андрійко в одну мить опинився біля нього. Дід, здавалося, не впізнав його, а потім звівся на ноги, шугонув у гущавину, потягнувши за собою онука.

Скільки вони так продиралися в молодому сосняку - важко сказати. Але Андрійкові задавалося, що вони йдуть день, два, тиждень, вічність. Немов у сні, немов у хворобливому маренні. Вже й стрілянина затихла, вже й туман розсіявся, і сонце затремтіло на скронях дерев, а дідусь все поспішав, все спіткався та обіймав обіруч свого живота, все повторював:

- Не відставай, Андрійку…

Вони пробивались у тьмяній березовій хащі, у високій папороті, аж поки дід знесилено повалився під стару березу. І заговорив щось нерозбірливо, немов крізь сон, на онука не звертаючи ніякої уваги.

Андрійко радий був перепочинкові. Знав: вони вже далеко від дороги. Їх не знайдуть. Отож і дідусь хай перепочине: бач, як захекався. Та й живіт, видно, в нього болить (адже скільки часу не їсти), бач, руками, як обіймає, а губами росу на зелених стеблах ловить.

Пахне квітами, сухими грибами і болотною тванню, так тепло і м'яко, а навколо така тиша, береза низько хилить над головою свої довгі сережки,

коливається і навіює п'янкий сон. Хвилина – і хлопчик вже не чує нічого. Він гойдається над землею, припадає до березової бруньки, спиває цілющу росу… Скриплять тихо зелені вершечки, гойдається навколо Андрійка великий зелений світ.

Коли прокинувся – вже сонце за обрій сідало. Може б, і не прокинувся, так дідусь розбудив. Стогнав він чогось, кричав дико.

- Води! – почув Андрійко.

Хлопчик і сам би випив водички, шматочок хліба б з'їв, але нічого того в них не було.

Аж перелякався, коли на дідуся глянув. Ніби то була чужа людина. Очі заплющені, потріскані губи, лоб вкрився густими крапельками поту. А руки так і снують по оголеному животі. Тільки тепер Андрійко помітив, що дідусь поранений. Поранений у живіт. Видно, йому дуже боляче, бо живіт геть посинів, розпух, навколо рани кров запеклася.

- Прокиньтеся, дідусю. Ходімо вже…

А дідусь стогнав, снував сухими руками по животу. Просив водиці.

Непомітно настав вечір, упала ніч.

Андрійко тулився до діда, чув, як той тремтів усім тілом. Бурмотів щось незбагненне. Андрійко кликав-кликав його в дорогу та й перестав – хай дідусь поспить собі, хай живіт йому не буде боліти так, тоді й підуть швиденько. На світку Андрій заснув, угрівшись біля дідового богу. Прокинувся від дотику гарячої руки.

- Андрійку!

Дідусь дивився на нього помутнілими очима. Навколо очей – великі темні кола.

- Йди собі, дитино…
- Я боюсь, дідусю… Я буду з тобою…
- Йди, шукай наших… бо загинеш…
- Я не знаю куди йти, дідусю.
- На схід сонця… на сонечко йди.

А сонечко саме вставало десь у лісових хащах, золотило вершечки беріз. Пташки розспівалися, вітер грався з листям. Дідусь знову втратив свідомість, знов просив водиці, знову бубонів щось незбагненне…

Андрійкові стало не по собі. З острахом дивився на видовжене, незнайоме обличчя, аж відсунувся від нього подалі. А що, коли дідусь помре? Що тоді Андрійко робитиме?

Враз схопився на ноги. Ні, дідусь не може померти! Адже окрім нього в Андрійка нікого не лишилось. Він повинен допомогти дідусеві. Водички роздобути, партизанів розшукати, до дідуся привести. Не оглядаючись, він рушає у лісові хащі. Прямо на сонечко. Хай дивиться йому в очі, а він все одно не відвернеться. Дідусь сказав –дивись на сонце.

А навколо – лісова тиша. Страх закрадається в серце. Хоч би скоріше ліс скінчився, хоч би яка галявина… гілки потріскують під ногами, пташки перелітають з дерева на дерево, сполохані несподіваним гостем. Раптом десь поблизу дико і пронизливо закричала ракша. Здригнувся, перелякався, але відразу ж і заспокоївся Андрійко – хіба ж він ракші не знає?

Так і не зчувся як до широкої галявини дійшов, постояв трохи на узліссі. Постояв і через галявину рушив. Спотикався у вологій траві, падав раз по раз додолу, бо таки ж охляв зовсім, а все одно йшов, шукав у безмежному лісі партизанів.

І яке ж було його щастя, коли зустрів їх відразу, як тільки вступив до лісу!

- До дідуся… до дідуся… швидше!

Партизани оточили хлопчика, розпитували.

- А де ж твій дідусь?

- Він там…

Андрійко кивнув головою в ту сторону, звідки він прийшов.

- Я прямував увесь час на сонечко… прямо на сонечко…

Партизани перезирнулись, хтось аж присвиснув.

Але Андрійка те не стурбувало.

Він був переконаний, що показав найкоротшу дорогу, бо ж ішов на сонечко, навіть кроку не ступив убік. Андрійко був зовсім малий.

Він ще не знав того, що сонце ніколи не стоїть на місці, а смерть приходить ще швидше.

© Бессараб Владислава Сергіївна
1991 року народження,
Комунальний заклад
Гуляйпільський колегіум «Лідер»,
м. Гуляйполе Запорізької області

Призер Всеукраїнського конкурсу «Я – патріот!»
Номінація: «Від родини – до Батьківщини»

Аліна Бондаренко

Дідусева наука

Оповідання

Прокидаюся від того, що хтось мене лоскоче. Тихенько відкриваю одне око, то дідусь водить травинкою у мене під носом.

- Апчхи !
- Будь здорова ! Не спите? – дід хитрувато поглядає на нас.
- Ходімо за мною, я вам щось покажу.

Швиденько схоплюємось із ліжок – дід поведе у казку. Яку ?

Йдемо за ним, як гусенята, і, перетнувши невелику цілину, входимо у лісок, чи, як казали раніше, на територію панського маєтку. Дід любив розповідати про панів, які каталися тут на човнах у ставку, сиділи під старими деревами. І хоч від того ставка залишилася лише калюжа, обкладена де - не – де каміннями, в уяві постають і човни, і лебеді, і шикарні пані…

Маленький, сухорлявий дід, коли відростить сиву бороду, схожий на лісовика. І поводиться як лісовий господар: не зірве нічого зайвого, не затопче, не зламає.

- Бачите кущ ? Там зайчиха годувала зайченя…

І полилася розповідь про зайців та їх повадки, бо дід заядлий мисливець, хоч часто повертається без здобичі.

- Діду, а що ви вбили ?
- Ноги.
- А зайця бачили ?
- Аякже. Ось відняв у нього.

На лавці у газеті – сало, хліб. Ну, що сало і хліб має заєць, дід колись говорив, а газети ?

- А що , зайці газети читають ?
- Читають, читають. Бо хто ж їм про початок полювання каже ?
- Діду, а чиї це сліди ?

Дід нахиляється, придивляється:

- Вепрячої сімейки.

Страшно, озираємось на всі боки, боїмося.

- Не бійтеся, я їх розгоню, - дід зриває листочок, прикладає до губів і видає дивні звуки.

- То я їм сказав, щоб вони не лякали вас.

Ніколи ми з того ліска не поверталися з порожніми руками чи кишенями. Залежно від пори року ми мали горіхи ліщини, ягоди кизилу чи барбарису, різноманітні гриби, пучечки чи віночки квітів.

Простий, добродушний, однаково готовий допомогти і родичам, і односельцям, дід любив життя. А ще любив природу. До самої пенсії пропрацював на фермі у колгоспі. Навколишні простори знав, як свої п'ять пальців. І міг про це розповідати, розповідати, доки бабуся не переривала, кличучи обідати чи вечеряти.

Незмінним його супутником і вірним другом був собака. Коли той помер, від старості, дід виховав іншого. У будь-яку погоду мандрували вони з чередою полями. Завжди засмаглий до чорноти, привітний і жартівливий, ніс до дітей, а потім онуків «гостинці від зайця»: дрібні терпкуваті дикі грушки, барбарис, горішки…

- А хіба зайці горіхи їдять ?

- Ні . То вони збирають і дітям передають.

Дід був кращий рибалка, ніж мисливець. У домі частенько були і коропці, і карасики, і щуки та якась дрібнота. А колись, коли мама була малою, дід приносив раків. Великих, кусючих, вкидав їх у воду, прикривав кропом і ставив варити. Пахощі йшли на весь куток. Тоді й сусіди приходили пригощатися.

Як справжній лісовик, дід виготовляв узимку для пташок годівнички, синичкам же обов'язково вивішував несолоне сало. Любив кроликів. Білі, сірі, рябі, чорні – хрумкали вони у клітках моркву, капусту. А недавно з'явився кріль, як білка, коричнево-жовтий. Таких у селі, мабуть, ні в кого не було.

А ще любив дід саджати якісь кущики, деревця. Бувало, бабуся насвариться: «Навіщо ти це приніс?». – «Нехай росте». І росли, набиралися сили то липка, а то шовковиця. А то і щось незнайоме.

Любив дід коли сходилися – з'їжджалися онуки, а їх у нього було семеро. Тоді хлопцям він майстрував вудки, човники, пістолети, а дівчаткам плів вінки, робив букетики з польових квітів, а ще - малював качок із виводком, розказував казку про Івасика Телесика. Усіх же пригощав «баранцями», тією кукурудзою, що на вогні розлускується і у магазині називається поп-корм. Смажив, посипав цукром і ставив посеред кімнати у великій мисці. Ми ж, як пташенята, дзьобали її і слухали нескінченні дідові небилиці, перемішані з правдивими розповідями.

А ще, доки ми спали, він вранці збирав перші ягоди малини, полуниці, черешень і приносив у жмені.

- А що у мене є ?

- Жук ?

- Ні, - хитає головою дід.

- Здаємося ! – і розкривалася щедра дідова рука, і вихоплювали ми соковиті дарунки.

- Бабо, а що онукам снідати ?

Усміхнеться бабуся , ставить вареники з вишнями та малиною.

- Меду, меду більше лий…

Ми вже ніколи не підемо з ним у лісок чи до ставка, не отримаємо

відповіді на наші численні дитячі «чому» ?

- Діду, а сонце лягає чи сідає ?

Тільки відповіді вже не чути.

Немає діда. Покотилася в небі яскрава зірка і згасла. Світ збіднів на одну звичайну, але духовно багату людину. Але як від зорі залишається в небі слід, так і дідусь залишив по собі слід у дітях, онуках , посаджених деревах. Ми пам'ятаємо його ненав'язливі уроки, нехитрі гостинці, щиру душу.

Як Вам, діду, без нас ? Ми без Вас сумуємо.

© Бондаренко Аліна Олександрівна
1994 року народження,
Верхнєтокмацька ЗОШ І - ІІІ ступенів,
Чернігівський район
Запорізької області

ЗМІСТ

Сергій Лущай
Казка про незвичайні Слова-квіти – Рідної Мови діти……3

Дар´я Остапенко
Казка……..6

Тетяна Тимченко
Поетичний роздум……..11

Катерина Гончарук
Проста історія…….....13

Павло Колесников
«Над томиком Івана Франка»……17

Світлана Борейко
Поема «Наша мова – диво калинове»……..25

Владислава Бессараб
Справжні патріоти……..27

Аліна Бондаренко
Дідусева наука……33

Підписано до друку 20.11.2009.
Надруковано з готового оригінал-макету.